

JAK ZACHOWAĆ PTAKI TERENÓW ROLNICZYCH?

Tereny podmokłe oraz nadrzeczne łąki zmienione przez człowieka z myślą o zapewnieniu wodopojów i wyżywienia dla zwierząt gospodarskich stały się miejscem życia wielu dzikich gatunków. Wielowiekowe, ekstensywne użytkowanie pozwoliło licznym ptakom zaadaptować się do nowych warunków, przypominających siedliska naturalne. To właśnie na użytkach zielonych wiosną możemy podziwiać stada batalionów, toki rycyków i czajek, polujące latem orliki oraz zlotowiska gęsi i żurawi na jesieni. W okresie lęgowym dniem i nocą miejsca takie aż dudnią od gwaru ptaków informujących świat o swojej gotowości do rozrodu. Niestety, łąki wielu z nich należą już do rzadkości, a gatunki te stają się coraz mniej liczne i bardziej zagrożone. Wiele cennych przyrodniczo użytków zielonych przekształciło się w ciągu ostatniego ćwierćwiecza w tereny zbyt intensywnie użytkowane lub po prostu porzucone. Niekorzystne zmiany w krajobrazie rolniczym wywołały duże spadki w liczebności ptaków łąk i pastwisk w całej Europie.

Dane monitoringowe pokazują, że ubywa wielu gatunków ptaków związanych z użytkami zielonymi. Czy wobec tego, możliwe jest zachowanie łąk pastwisk pełnych ptaków? Szansą jest przywrócenie ekstensywnych form użytkowania rolniczego, a jest to możliwe dzięki realizacji programu rolnośrodowiskowego i innych proprzyrodniczych instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. Polscy rolnicy mają dostęp do tych instrumentów finansowych od czasu akcesji naszego kraju do Unii Europejskiej. Już dziś znamy pierwsze pozytywne efekty wdrażania programu rolnośrodowiskowo-klimatycznego.

Współczesna ochrona ptaków koncentruje się nie na ratowaniu pojedynczych osobników, lecz na ochronie siedlisk. Siedlisko to specyficzna kombinacja zasobów, wykorzystywanych jako: pożywienie, schronienie, warunki konieczne do rozrodu i odpoczynku. Jest to warunek konieczny do życia nie tylko dla ptaków ale też dla innych zwierząt i roślin. W krajobrazie rolniczym istnieje duże zróżnicowanie siedlisk. Niektóre ich cechy dają ptakom możliwość zasiedlenia, inne ograniczają. Poniżej w sposób uproszczony pokazujemy związek między cechami poszczególnych siedlisk a gatunkami ptaków.

Użytki zielone zwłaszcza te podmokłe to raj dla ptaków

Wydano w ramach projektu: "Mała retencja - Duża sprawa - kampania na rzecz poprawy małej retencji na obszarach wiejskich", finansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Mała Retencja - Duża Sprawa
Projekt Fundacji Ekologicznej Zielona Akcja

100

95

75

25

5

0

JAK ZACHOWAĆ PTAKI TERENÓW ROLNICZYCH?

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków od lat zajmuje się problemem wymierania ptaków w Polsce, także tych związanych z terenami rolniczymi. Dzięki zakrojonemu na szeroką skalę monitoringowi liczebności ptaków w naszym kraju OTOP dostarcza danych do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, który prowadzi Państwowy Monitoring Środowiska. Na podstawie tych danych wykazuje się duże spadki liczebności takich gatunków ptaków jak kulik wielki i kszyc. Obserwuje się również zanikanie dotychczas bardzo pospolitych gatunków związanych z użytkami zielonymi. Spadki zanotowały takie gatunki jak świergotek łąkowy, pliszka żółta, pokląskwa i świerszczak. By śledzić ogólny stan populacji poszczególnych grup ekologicznych ptaków, tworzy się tzw. zagregowane wskaźniki liczebności, uśredniające trendy liczebności pospolitych gatunków charakterystycznych dla danego siedliska. Porównanie wskaźnika liczebności ptaków krajobrazu rolnego (Farmland Bird Index) oraz ptaków leśnych (Forest Bird Index) wskazuje, że znacznie gorzej przedstawia się sytuacja gatunków związanych min. z łąkami i pastwiskami. W związku z tym, to właśnie w zmianach w użytkowaniu przestrzeni rolniczej należy upatrywać przyczyn wymierania ptaków w Polsce.

Gąsiorki chętnie zasiedlają zadrzewienia śródpolne

Biorąc pod uwagę fakt, że ptaki zamieszkujące krajobraz rolny należą do najbardziej zagrożonych w Europie, konieczna wydaje się edukacja i wsparcie finansowe rolników w ochronie przyrody. Na szczęście istnieją takie instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej, które stwarzają szansę na ochronę przyrody poprzez wspieranie ekstensywnych form użytkowania rolniczego, przy okazji chroniąc też obszary podmokłe retencjonujące wodę. Jednym z nich jest program rolnośrodowiskowy. Od roku 2011 OTOP uczestniczy w projektach oceny efektywności programów rolnośrodowiskowych realizowanych na łąkach i pastwiskach.

Rodzaj użytku	Cechy środowiska, które są istotne dla ptaków je zamieszkujących	Gatunki ptaków
Miejsca podmokłe i zalewane wodami	<ul style="list-style-type: none"> - wysokość roślin, zróżnicowanie wysokości roślin, giętkość lub sztywność roślin, wolna przestrzeń pomiędzy roślinami, obecność kęp, obecność krzewów; - obfitość i różnorodność pokarmu; - proporcja powierzchni suchej do pokrytej wodą, głębokość wody, czas utrzymywania się wody na powierzchni gruntu 	Czajka, derkacz, krwawodziób, kszyc, kulik wielki, łożówka, pliszka żółta, pokląskwa, rycyk, słowik, świergotek łąkowy,
Zbiorniki wodne i ciek	<ul style="list-style-type: none"> - wielkość zbiornika lub ciek, woda stojąca lub płynąca, głębokość wody, czas utrzymywania się wody, dostępność i stopień osłonięcia brzegu; - obfitość i różnorodność pokarmu (na powierzchni wody, w toni, na dnie) 	Czajka, krwawodziób, kszyc, kulik wielki, pliszka siwa, pliszka żółta, pokląskwa, rycyk, świergotek łąkowy

Wydano w ramach projektu: "Mała retencja - Duża sprawa - kampania na rzecz poprawy małej retencji na obszarach wiejskich", finansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Mała Retencja - Duża Sprawa
Projekt Fundacji Ekologicznej Zielona Akcja

100
95
75
25
5
0